

סיכום בקצרה דיעות המתירים והאוסרים בענין מטוטלת וכו' ומה שיש להעיר

בירור ב' הצדדים בענין מטוטלת ו'מח אחד', סברות המתירים וסברות האוסרים ומה שיש להעיר, [והרבה מצד המתירים לקחתי מקרוב משפחתי אשר בירר הענין ועוסק בטיפולים אלו וממאמרים שנתפרסמו מרבנים].

ותחילה נקדים את סברות המתירים, אשר באופן כללי רובם מגיעים לד' טענות מרכזיות אשר על פיהם מתירים הענין, והם נחלקים לכמה ענפים.

סברות להיתר:

< א. שפועל באופן טבעי לגמרי, ולראיה ראשונה מציינים להמציאות הידועה גם ממקורותינו בתורה"ק ומפרשיה כמו שמצינו בפסוק "כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם לאדם", שיכול האדם להרגיש הרגשים של השני גם מרחוק, ומצינים לדברי המפרשים, ורק לדוגמא נעתיק את דברי האוהחה"ק בחיבורו, וז"ל בפ' מקץ, ויכר יוסף את אחיו, הגם שהוא הכירם לצד שהניחם בחתימת זקן ומטבע האנושי כשתולד הידיעה בלב א' מהשנים גם בלב השני יתעורר בחי' הזכרון כי הלבבות יגידו סודות נעלמים כאומרים כמים הפנים וגו' וידקדקו בעינים במצח בדבור והידיעה הולכת וגודלת עד שישלים הביחון" וכו' כלומר, שעיקר הידיעה היינו ההרגש מהשני מתעורר בלב לבד, אמנם לגלותו לגמרי משתמשים ביסמנים שרואים בעינים בדבור ובמצח וכו' וכך נשלם הביחון שרוצה לבחון מיהו העומד מולו או כמה אוהבו וכו'. גם בפרשת כי תשא כותב האוהחה"ק כמים הפנים וגו' פי' כי הלבבות ישכילו בנעלם אם לאהוב אם לשנוא כי כפי אשר יכין האדם לבו לאהוב חברו כמו"כ יתבונן לב חברו לאהוב אותו. עכ"ל. וכן מובא עוד כמ"פ באוה"ח ובעוד ספרים. הרי שמן הטבע אשר טבע הקב"ה בבריאה שירגיש האדם את אשר בלב חברו, ואפילו הרגשי חברו כמו אהבה ושנאה וכו' אשר הם הרגשים נסתרים שבלב, ואומרים שהחכמה הזאת של מטוטלת וכו' רק מלמדת איך שיוכל לגלות ולהבחין יותר הדק היטב את ההרגשים אשר מרגיש ממילא בדרך הטבע, והוי כלימוד שאר חכמות הנפש בלבד שלומד איך לבטא או לגלות מה שנפשו מרגשת.

ומסבירים עוד שכל האמור פועל בכח אנרגיה אשר יש בבריאה בתוך כל אדם וסביב כל אדם, ואומרים שזוהי תופעה טבעית לגמרי, ובעברית נקרא שיש סביב כל אדם 'הילה' או מעין חשמל וכדו', ואף יכולים לראות את האור הזה הסובב לאדם במכשירים מיוחדים, ויש שהגדילו לומר שקיימים אנשים אשר יש להם חוש מיוחד עד שיוכלו לראות את האור הזה אפילו בעיניהם, ובאור הזה יכולים לראות שינויים אצל כל אדם כפי מציאותו וחוליו וכו', [ואומרים עוד יותר (וטוענים שזה מתועד בוידאו שרבנים העוסקים בקירוב רחוקים מראים בהרצאות) שכשבודקים בנ"א עם המצלמה המיוחדת רואים סביב כל אדם איזה אור (הילה) בצבע אדום כזה, וכאשר בודקים אדם הלבוש בתפילין רואים שבשעה שהוא לבוש בתפילין האור נהפך לסגול, והיינו שהקדושה ששורה על האדם מהתפילין משנה את צבע האור, וכשהלבישו לאדם תפילין פסולים לא השתנה הצבע, ואף עלו לביתו של הרב מרדכי אליהו זצ"ל וביקשוהו לייחד יחודים מהאריז"ל ובאותו זמן שייחד היה שינוי נורא של צבעים שינוי צורה ממש מהאור שהאיר עליו, ומכח זה מוכיחים בבירור שיש כח אנרגיה סביב האדם וכו']. ואומרים שכל חיות האדם תלוי בפעולת האנרגיה שאם פועל כראוי אזי הוא בריא ואם אינו כתיקנו (בלשונם שיש חסימות) באים מיחושים ומחלות. ובבדיקות מטוטלת ו'מח אחד' מגלים את מה שהנפש יודעת עפ"י היסוד הנ"ל של כמים הפנים וגו' והמטפל מקבל הידיעות בתת מודע (סאב קונצ'יס) שלו מזולתו בכח האנרגיה השורה על האדם וכו', ובמטוטלת מתגלה הידיעה לחוץ ע"י תנועה דקה מאד של השריר שא"א להבחין בה ורק החוט האחוז ביד מרגיש כל תנועה קלה ועפ"י נע המטוטלת לצד הנכון אשר מחליט, כגון שמחליט שצד ימין יהיה חיובי וצד שמאל שלילי. ובטיפול 'מח אחד' המטפל שואל

במחשבתו שאלה והמטופל 'קולט' השאלה עפ"י היסוד הנ"ל של כמים הפנים וגו' וגם מקבל תשובה עפ"י היסוד הנ"ל לתוך התת מודע שלו ומרגיש את התשובה עפ"י תנועת השריר שאוחז (שלו או של המטופל או בשריר של קרוב משפחה של המטופל). ואומרים שאחר שנתברר כל הנ"ל ויודעים במוחש שיש אנרגיה ויש מציאות של העברת מסרים במחשבה ובהרגש וכו' הרי ברור שהכל טבעי לגמרי ואין בו שום בית מיחוש.

< ב. עוד יש הרבה טוענים שגם החשמל שבו משתמשים כולם אין לו הסבר עפ"י טבע, ורק מציאות שזה עובד ויודעים שמחברים שני דברים ידועים ויוצא חשמל וכו' ואם אין חוששים שם לקוסם וכו' ממילא גם כאן א"צ לחשוש כי זהו ג"כ מציאות בבריאה שיש אנרגיה ואם עושים כך וכך יוצאת הפעולה הזאת.

< ג. גם טוענים להתיר, שאפילו את"ל שאין זה טבעי ופשוט כ"כ, מ"מ עדיין אין לטיפול זה שום שייכות לקוסם המוזכר ברמב"ם ובראשונים, וטוענים כמה טענות.

ותחילה נצטט לשון הרמב"ם: וז"ל הרמב"ם בסה"מ (ל"ת ל"א) "שהזהירנו מקוסם, ר"ל שיניע כח הדמיון במין מן ההנעה (ובתרגום הרב קאפל להרמב"ם כותב: לעורר כח ההשערה במין ממיני התעוררות) כי אלו בעלי הכוחות כולם מגידים מה שיתחדשו קודם היותו, אמנם יתאמת להם זה בהיות כח הדמיון מהם חזק ודבריהם מתקיימים ברוב ולכן ישערו מה שיהיה ויהיה להם יתרון זה ע"ז בזה כיתרון מעלות אישי האנשים קצתם על קצתם בכל כח מכוחות הנפש. וא"א לאלה בעלי הכוחות הדמיונות מבלתי שיעשה מעשה ופעולה אחת מהפעולות יניע בה כוחו ויוציא לאור פעולתו, והנה מהם מי שיכה במטה אשר בידו בארץ הכאות תכופות ויצעק צעקות משונות ויעזוב מחשבתו ויביט לארץ זמן ארוך עד שיגיעהו כמו עניני חולי הנופל ויספר מה שיהיה וכבר ראיתי זה פעמים בסוף המערב, ומהם מי שישטח החול ויעמיד בו תמונות וזה הרבה מפורסם במערב, ומהם מי שישליך אבנים דקים ביריעה מעור ויאלץ לעיין בהם ואח"כ יספר דברים וכו' ומהם מי שישליך אזור עור ארוך בארץ ויסתכל בו ויספרו, והכוונה בזה כולו להניע כח המתהווה בו, לא שאותו הפועל בעצמותו יעשה דבר או יורה על דבר וכו', וכל מי שיעשה אחת מהפעולות וזולתן ממה שילך בדרכן יקרא קוסם אמר ית' לא ימצא בך וגו' קוסם קסמים, ולשון ספרי זה האוחז במקלו ואומר אם אלך אם לא אלך, ומזה המין מן ההנעה באותו הזמן וכו' עכ"ל.

וביד החזקה ה' ע"ז (פ"א הל' ו') איזהו קוסם זה העושה מעשה משאר מעשיות כדי שישום ותפנה מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים שעתידים להיות ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו הווה או שיאמר שראוי לעשות כן והזהרו מכך, יש מן הקוסמים שמשמשים בחול או באבנים ויש מי שגוהר לארץ וינוע וצועק ויש מי שמסתכל במראה של ברזל או בעששית ומדמין ואומרים ויש מיש שנושא מקל בידו ונשען עליו ומכה עד שתפנה מחשבתו ומדבר, הוא שהנביא אומר עמי בעצו ישאל וגו' עכ"ל.

ויש להעיר שרוב ראשונים כתבו מעין לשון הרמב"ם שהכל תלוי בדמיון ובכח המדמה, (הרמב"ן עה"פ בפ' שופטים, רשב"א בתשובה א' תי"ח, דרשות הר"ן ועוד), ואילו הסמ"ק חולק וכותב שזה קשור לכוחות רוחניים והשבעת שדים אשר הקוסם מתדבק בהם, וכן הסמ"ג לומד אחרת [ויש להעיר כי בספר החינוך (מצוה תק"י) מביא את הרמב"ם, אמנם לא ברור אם הוא לומד ברמב"ם כפשוטו או שלומד ברמב"ם אחרת משאר ראשונים וקרוב קצת לשי' הסמ"ק, כי מסביר שזה עובד ע"י שהנפש תתערב עם הרוחניים הקולטים העתידות, ולא למד שזה סתם כח הדמיון כפי שכתוב בראשונים. ובים החכמה יישב בביאור מהו סוד מחצב השדים ואכהמ"ל] ע"כ מהראשונים.

ובכן רוצים המתירים לדייק כמה דיוקים מהרמב"ם:

1. שהרמב"ם מדבר על אופן שרק ע"י הפעולה והמעשה שעושה מגיעה אליו הידיעה, ובלי אותו מעשה ופעולה לא יגיע אליו הידיעה כלל, משא"כ במטוטלת, הידיעה קיימת כבר קודם לכן במח, ואפילו ההרגש כבר קיים בלב, ורק ע"י פעולת החוט מוציאים ומגלים את הידיעה לחוץ, אבל לא שע"י פעולת החוט באה הידיעה, ממילא אינו דומה לדברי הרמב"ם בקוסם.

2. שעבור קוסם שהרמב"ם מדבר, צריך להיות התפשטות לגמרי ממציאיותו כמו חולי נופל שנעשה כמו מתעלף, או בהבדיל אלף הבדלות מה שמצינו אצל הנביאים הוללות הנביאים שכמו איבדו קצת שליטתם על הגוף בעת הנבואה. וכמובן שזה לא מצינו במטוטלת וכו'.

3. שברמב"ם משמע שצריך ריכוז חזק מאד מאד מה שלא מצינו במטוטלת וכו' שיצטרכו ריכוז ופינוי מחשבה עד כדי כך.

4. שהאיסור של קוסם הוא רק על עתידות, וממילא כשאנו שואל עתידות אין שום איסור.

< ד. עוד יש רבים הנתלים על פסק הרמב"ם שכתב שכיום נתבטלו כוחות הכישוף והטומאה, וממילא אם יש כח כזה ודאי הוא טבעי כי הלא כבר אין בעולם כוחות טומאה וכישוף.

צדדים לאיסור ומה שיש לתמוה:

< א. את הקשיים על ההיתר הראשון והעיקרי, שהכל טבעי לגמרי, יש לחלק למספר נקודות:

א. מה שהובא מן הפ' כמים הפנים לפנים ומהאזהרה"ק, הנה הפסוק וכן דברי האזהרה"ק והמפרשים ברורים וידועים וגם נראים בחוש אצל כ"א שאפשר להרגיש הרגשים מהשני אהבה ושנאה וכו' ולפעמים אפילו יותר מסתם הרגש. אמנם נקדים תחילה הקדמה קצרה על ב' החלקים שיש במח, ידוע שיש את החלק הנגלה של המח שהאדם חושב ורואה ומרגיש ויודע מה שחושב ומה שמרגיש, וזה אצלו בחוש ובמוחש ממש, ויש החלק הנעלם במח שהיום קוראים לו 'תת מודע' (סאב קונצ'יס) והוא אחד עם מח הדמיון אשר מערבב דברים ישנים שנקלטו במוחו ואינו זוכרם (כלשון העולם שהזכרון הוא גנב גדול...) עם דברים שהם דמיונות בעלמא, אמנם חלק המח השני בעצם אינו נגלה לאדם מה שנרגש בו או מה שרשום שם, והשכל הנגלה של האדם אינו מכיר באותו שכל נעלם, ורק אם רוצה יכול האדם לשתף חלק המח העיוני והנגלה שלו עם המח הדמיוני אשר מעלה מן המח הנעלם זכרונות אשר אינו זוכרם כלל וחושב שהם דמיונות, וגם משיתוף הפעולות בין שני חלקי המח יכול להיות לזה כל מיני תוצאות כמו להמציא רעיונות וכו' כידוע, (ובים החכמה נתן להם שמות עפ"י הקבלה מח החכמה ומח הבינה, החכמה הוא הנעלם ומח הבינה הוא הנרגש והגלוי) וזה פשוט.

והנה מה שרואים במציאות הענין שיכול אדם להרגיש השני וכו' כמאמר הכתוב כמים הפנים לפנים וגו', זה נרגש במח הנגלה של האדם, שהאדם יודע ומרגיש בחוש את ההרגשות הללו, ומרגיש שפלוני אוהבו או שונאו ואולי אפילו שפלוני בא אליו עכשיו, ואף שפעמים הרבה אינו מרגיש בחוש ממש כמו אילו היה רואה בעיניו ממש, אולם בכל זאת זהו הרגש שהוא מרגיש ויודע מקיומו אע"פ שאינו יכול לבטא אותו כ"כ, ואלו ממש דברי האזהרה"ח שמדבר על הרגשי הלב שהלבבות מרגשים זה את זה ורק לבחון הדבר בבירור משתמשים בסימנים שיש בפנים ג"כ וכו', אמנם לא נזכר בדברי האזהרה"ח או בשאר מפרשים כלל אלו המושגים אשר המתירים רוצים לתלות בהם ונפרטם אחת לאחת:

1. המפרשים לא מדברים על הרגשים נעלמים שהאדם עצמו אינו יודע כלל מקיומו, ואין מקור בתורתנו לידעה כזאת שיוכל לידע דברים נעלמים ממנו עצמו והם גם נעלמים מחבירו, ואדרבה אם נדייק בלשון הכתוב כמים הפנים וגו' כן לב האדם אל האדם, שלא נכתב כן מח האדם לאדם רק כל לב האדם, וידוע שההרגשים הם בלב, וכן בזה"ק כתוב הרבה בינה ליבא, ובינה הוא המח הנרגש

וחכמה הוא המח הנעלם, הרי מפורש בכתוב שהוא מדבר מהרגשים נגלים שבלב ולא מדברים נעלמים שבמח, כי כל השכל הנעלם שקוראים תת מודע הוא במח דוקא. ואילו במטוטלת המטפל אינו משתמש כלל בלב שלו רק במח שלו, כי הרי המטופל אינו יודע כלל על הידיעה שיש אצלו, לדוגמא שיש לו כעת חיידק פלוני, כי היא קיימת רק במח הנעלם שבו, וגם המטפל אינו מקבל הידיעה בכח ההתקשרות הטבעי האמור בהרגש מוחש שיוכל להרגיש כמו שיכול להרגיש הרגש אהבה או שנאה, רק 'מקבל' ידיעה זו במח הנעלם שבו והוא עצמו אינו מרגיש כלום מזה, וכאן חייבים להאמין להמשך ההסבר, שהמח הנעלם שבו ש'קבל' את הידיעה יכול להעביר את הידיעה הזאת בהעלמה לתוך השריר של היד (כ"ז בשעה שאין לשכל הנגלה שבו שום שייכות לענין) ושם הוא מתבטא ע"י שהשריר נע ועל פיו מסתובב חוט המטוטלת ורק אז מתגלה כל מה שהיה נעלם גם מהמטפל וגם מהמטופל עצמו. והלא אין זה דמיון כלל למושג הרגיל של כמים הפנים לפנים ולא קרב זה אל זה כלל וכלל, ואין שום ראיה תורנית על קיום מציאות של ידיעות נעלמות המועברות בהתקשרות נעלמת לגמרי.

2. לא מוזכר במקורותינו בתוה"ק שיש מצב כזה שיהיה כמים הפנים לפנים באופן שיוכל לדעת הכל בכל מכל, כל מה שרוצה לדעת על חבירו לפרטי פרטים, ולמשל שאם ירצה לדעת אם יש בכיס חבירו כעת סוכר או לא, וכמה קוביות סוכר בדיוק וכדו' פרטי פרטי פרטים, ועוד יותר, שרובא דרובא מהעוסקים בזה, כל הגויים וכתביהם וכן הרבה מאד יהודים אפילו שומתומ"צ אומרים בפירוש שאפשר לדעת גם עתידות, (רק החרדים מזהירים שזה אסור) וכך כתוב ב"מדריך החרדי לרפואה משלימה" שמסביר את דרכי פעולת המטוטלת, ואם הכל עובד על הכלל של כמים הפנים לפנים בלבד, איך אפשר לדעת עתידות אשר עדיין לא קיימים בנפש המטופל כלל? (ואף שיש חרדים הרוצים להכחיש שא"א לידע עתידות, הרי רובם ככולם כותבים שכן אפשר לדעת כפי אשר יראה כ"א כאשר יבדוק בספריהם גם בספרים המצונזרים של היהודים, וכן הוא מציאות שאפשר לראות לדאבונינו אצל רבים אשר אינם נשמעים לדת תורה וכן שואלים עתידות. ובכלל איך יבא תלמיד אחרי הרבה דורות ויכחיש את אשר למד מרביתיו? הלא הוא רק יודע השיטה עפ"י התיאוריות שהסבירו לו רבותיו בענין ולא הוא המציא השיטה לבד ולא ראה בעיניו שיש אנרגיה וכו', א"כ איך יוכל להכחיש את רבותיו ממציאי השיטה?).

ובכלל בנושאים אלו א"א לדמות מילתא למילתא, כמו שראיתי באחד מהפוסקים הקדמונים (וכעת איני זוכר היכן) שבאיסורים אלו אסור לדמות מילתא למילתא כלל כי ישנם כ"כ הרבה פרטי פרטים אשר שינוי פרט אחד קטן ובלתי נרגש כבר יכול להביא לאיסורי דאו', ונמצא שכל המציאות שמסבירים איך המטוטלת עובד הוא יותר תיאוריה שמאמינים שכך הוא עובד ואינו מה שכתוב במקורות התורה.

3. המטפלים רובם ככולם אומרים בפירוש שצריך ליתן רשות ולהסכים למטוטלת (כך גם כתוב במדריך החרדי לרפואה משלימה), כי אם המטופל לא יאמין במטוטלת או לא יתן רשות שיבדקו אותו בזה לא תוכל המטוטלת לגלות כלום או עכ"פ לא יהיו תשובות נכונות, (ושמעתי מפי הדרשן הנודע הרב מנשה ישראל רייזמאן שליט"א כי בעצמו שהה אצל מטפל ולא האמין כלום במטוטלת והמטפל ניסה ולא הצליח לקבל שום תשובה, ולבסוף אמר לו המטפל שכיון שאינו מאמין בזה ממילא אינו עובד, וכן שמעתי מפי כמה מטפלים בעצמם, ואולי נציין כאן שהרב רייזמאן ביקש מהמטפל שישאל במטוטלת האם מותר להשתמש במטוטלת, והתשובה היתה שלילית בסיבוב חזק ביותר...) וא"כ איך נדמה זאת לכמים הפנים לפנים, וכי כדי להרגיש אם פלוני אוהבו או לא צריך שהאוהב או השונא יסכים לזה? וצריך שיתקשר עמו וכו'? הרי ברור שזה מציאות שונה לגמרי.

4. כל מה שרוצים לדמות כל האמור למקורותינו בתורה כמים הפנים לפנים תמוה מאד לפי דברי הגויים בכתביהם, ואף הרבה יהודים מצטטים מהם, שהכח הזה קיים לא רק בבני אדם חיים, אלא גם במתים, וגם בבעלי חיים ואפילו בדומם (!), ואומרים שהאדון של הכלב יכול להרגיש כל צרכי הכלב

וכו' כמו של חבירו, ושמעתי שהרב יצחק פנגר מרבני הידברות, אשר בצעירותו כאשר עדיין לא שמר תומ"צ היה מומחה גדול במזרח הרחוק לעניינים האלו והיה מטפל גדול מאד ברעיק"י וכו', ואח"כ חזר בתשובה וכיום הוא רב גדול עוסק בקירוב רחוקים, ובהרצאותיו בנושא סיפר הרבה מעשיות איך התקשרו בכח המחשבה לבד עם בעלי חיים, ואפילו עם דומם, שהוכיחו עפ"י מחקר על הרבה אנשים שכאשר האדם שישב מול המחשב היה ברוגז וכו' היה שיבוש בפעולות המחשב וכו', וכן סיפר שמצאו פעם מת שנעלם משך כמה שנים, ואחר כמה שנים הצליח אחד להתקשר לאנרגיה הזאת שסביב הגוף של המת והצליח להרגיש בדיוק היכן נמצא המת בתוך נהר שנטבע בו ועפ"י דבריו אכן מצאוהו, וכ"ז רק בכח המחשבה לבד ותו לא. ובודאי שכ"ז לא נכלל בהפסוק של כמים הפנים לפנים...

ב'. ובענין ההילה והאנרגיה שרואים בחוש סביב האדם, ומה שיכולים לראות כמו האור סביב הגוף, ורוצים להוכיח שזה דבר טבעי ולהכשיר הענין מהמחקר שעשו על אדם הלובש תפילין וכו' ובזה רוצים לסתום את הטענות ששואלים מנין המקור שקיים מציאות של אנרגיה וכו'. לכאורה יש לתמוה תחילה אם האור הזה שרואים במצלימה המיוחדת הוא אכן אור רוחני קדוש, עד שכאשר לובשים תפילין מתרבה קדושה באדם ורואים זאת ממש במצלימה המיוחדת, הרי הקדושה הנתווספת באדם בקיום מצוה היא אור השכינה הק' המאירה על האדם, וכי אין זאת ח"ו הגשמת אלוקות לומר שאפשר לראות את אור השכינה הק' במצלימה מיוחדת בצבעים ח"ו? (וא"צ להאריך גודל חומרת הגשמת אלוקות ה"י), לומר שכששורה קדושה על האדם יכולים לראות הקדושה בגשמיות? ובודאי ישאלו והלא מציאות הוא שרואים, ע"ז יש להשיב: מנין שמה שרואים הוא אור טבעי וזך, וכי יש לכך ראייה כל שהיא? הראייה היא רק שהמציאות היא שרואים, ולמה לא עלה על דעת המתירים שאולי אלו כוחות 'רוחניים שפלים' (כלשון האוהחה"ק) היינו 'אורות' של מזיקים ושדים וכו' שסובבים סביב האדם לאלפים ורבבות כמו שאי' בספרים דאילו היו נגלים לעיני בשר היו משתגעים מרוב פחד, (ובספרים כתוב שבגדי האדם בלים מרוב שימוש מחמת רוב המזיקים וחיצונים שמשתפשים באדם מכל צד), ומי יכול להוכיח ולומר בביטחה שהאור הזה שרואים סביב האדם וקוראים לו אנרגיה הוא אור טבעי או אור רוחני כשר ולא כח רוחני מכוחות הטומאה של המזיקים והשדים שיודעים בבירור שהם קיימים, ואולי אף לומר שהם השדים בעצמם כי אחרי הכל הם נבראים גשמיים ולא רוחניים לגמרי, רק שהם גשמיים דקים כמבואר בספה"ק ולכן סתם עין לא רואה אותם אבל יתכן שבמכשיר מיוחד כן יכולים לראות, והשינוי אור שרואים כשלוששים תפילין הוא מחמת שכל מצוה והמשכת כח קדושה בעולם מחליש את כוחות הטומאה עד שלעתיד יתבטלו לגמרי בב"א ולכן יש אצלם שינוי צבע האור, ומנין ששינוי הצבע הוא למעליותא, אולי הוא לגרעיותא? סוף דבר הלא כל הדברים הללו נעלמים מאיתנו והם דברים מסתוריים, וגם לומר שיש אור כזה טבעי סביב האדם אינו מוכח מתורתנו ומפרשיה, ובודאי אין הכוונה לאור המקיף של הקבלה, כי ח"ו לגשם ולומר שאור הקדושה המקיף ליהודי יוכלו לראות במכשיר, ומאידך, זה דבר ברור וידוע שיש כל מיני כוחות חיצונים וטומאה וקליפות בעולם אשר מסתובבים סביב האדם כדברי האוהחה"ק בפ' חוקת שרצונם תמיד להתדבק לקדושת היהודי, ובכוחות טומאה אלו יש בהם ממש רק איננו מתמצאים בהם, א"כ איך אפשר לקבוע בקביעות שלם ופשוט שמציאות אנרגיה זה מובן וכשר ויש הילה וכו' בשעה שחז"ל לא סיפרו זאת ולא מצאנו מקור בתורה לזה, רק לתלות כ"ז על הפסוק כמים הפנים לפנים אשר הוא רחוק מזה כמרחק שמים וארץ, ולתלות זאת גם בתיאוריות ובכל מיני אמונות שא"א להוכיח כלל כמו שרוב החוקרים הנכריים אומרים שאין לזה הסבר עפ"י טבע וההסבר היחיד הוא המציאות שזה עובד, והלא כל ספרי הרמ"ק וש"ס פתוחים לפני כ"א ויכולים להיווכח ולראות כמה כוחות טומאה יש בעולם ממש מלא וגדוש עד שבקבלה מעשית מוצאים דברים הרבה שאם רק יעשה פעולה פלוני ויחשוב או יאמר מילה פלונית וכבר ישתנה הטבע אצלו כרצונו ע"י אותם כוחות הטומאה וכו', א"כ מיהו זה אשר יכול לומר בבטחה שכ"ז אינו מהם? (ואם זה כן מטומאה, יובן היטב כל המציאות שצריך להתקשר או לקבל הסכמת המטופל כדי שזה יוכל לעבוד, כי ידוע בכל הטומאות הללו של

כישוף וכו' שצריך להתבטל, וידוע המעשה עם ר' דניאל פריש זצ"ל שהגוי לא הצליח עליו כיון שלא התבטל אליו ודבק במחשבה של אין עוד מלבדו...)

ובכלל על כל הטענה שרואים במציאות שזה עובד הרי זה הוכחה שיש כח כזה בטבע וכו', כבר התייחס לזה רבי יהודה החסיד בספר חסידים (אות נ"ט) וז"ל: "כי לא נחש ביעקב וגו' שרבו היום מנחשים וכו' ואמת ויציב הדבר כמה בני אדם ניסוהו (שהניחוש עובד) אך הוא השטן הוא המתעה אותם כשרואה השטן שזה מנחש ואומר יפול האורח במים (דהיינו שמנחש ואומר שאם יפול האורח במים הרי סימן שכך וכך) אז אומר השטן אלך ואפיל האורח במים להטעות זה להיות לסימן זה בידו לנחש לעולם ואוי להם לעושים כי עוברים על כמה לאוין וכו'" עכ"ל, הרי ברור בדברי ספר חסידים שיתכן מאד שבדברים אלו אין שום כח לפעול כלל, ורק כשאדם מאמין והולך להשתמש בזה אז מכניס השטן כח שזה יעבוד, ובאמת אינו עובד כלל רק הוא מעשה שטן שיעבוד כדי שהאדם יראה שזה עובד וימשיך להשתמש בזה שוב ושוב וכך יישכל שוב ושוב בחטא ח"ו. (ואולי זה מסביר את התופעה מדוע המטוטלת עובדת רק למי שמאמין בה ומסכים אליה...).

< ב. מה שרוצים לטעון שגם חשמל אין לו הסבר איך עובד רק יודעים שהוא עובד ולא עלתה על דעתנו לאסרו, יש להשיב ב' תשובות: 1. הלא הגויים המציאו שני הדברים, הם מצאו את כח החשמל וגם את כח האנרגיה, ועל כח החשמל לא עלתה על דעת רוב הגויים בעולם לטעון שזה קשור לכוחות רוחניים, ואילו על אנרגיה אם תסתכל במקורות הגויים או המצטטים מהגויים תראה שרובם ככולם ממש טוענים מרגע שהומצא הדבר שזה תלוי בכוחות רוחניים, ולמה לא יכלו לומר כמו בחשמל שיש כזה מציאות בעולם וזהו? 2. לו יצויר שאכן חשמל עובד על כוחות רוחניים, מי אומר שיש איסור להדליק אור או להניע מכונת בכח רוחני שאף אחד בעולם לא טוען שהוא ע"ז, וממילא גם אינו ע"ז כי ע"ז תלוי אם עובדים אותו או אם עושים כמעשה ע"ז כידוע, וגם אינו משתמש בשום שם טמא ואינו מתקשר עם שום כח, רק לוחץ על כפתור והאור נדלק, משא"כ ענייני כישוף וקוסם ומעונן וכו' הם או עכ"פ חלק מהם הם עניינים שמשתמשים בכוחות רוחניים כדי לגלות נעלמים ואת זה אסרה תורה, וגם במטוטלת ומח אחד צריך לחשוב מאותו אדם שרוצה להתקשר עמו, ואינו יכול לחשוב על ראובן ולהרגיש את שמעון, הרי צריך עכ"פ מעט התקשרות, ולו יצויר שבכח החשמל היו צריכים להתקשר במחשבה עם החשמל או היו מחברים אדם לשקע שבקיר ומיד היה נרשם על מצחו כל תכונותיו ומחלות שלו וכו', יתכן באמת שהיה נכנס בגדר קוסם או כישוף וכו'.

< ג. על הדיוקים אשר כתבנו מהמתירים בדברי הרמב"ם נדבר אחד אחד.

1. הנה לומר שהרמב"ם כותב בפירוש שקוסם הוא אך ורק מציאות כזה שבכח המעשה עצמו שעושה מזה מגיע אליו הידיעה תמוה מאד, כי כלל לא מוכרח בדברי הרמב"ם לומר כן, ואפילו מסתבר לומר בפירוש שאינו נכון, כי אם נדייק בלשונות הרמב"ם שהודגשו לעיל בלשון הרמב"ם, אמנם יתאמת להם זה בהיות כח הדמיון מהם חזק, היינו שהכל פועל בכח הדמיון, וכן כיתרון מעלות אישי האנשים קצתם על קצתם בכל כח מכוחות הנפש שזה בעצם כח נפשי חזק שיש לאנשים מיוחדים יותר מלאנשים אחרים, משמע בפירוש שזה ענין טבעי של חוזק הנפש והשכל, וכן המשך הלשון "וא"א לאלה בעלי הכוחות הדמיונות מבלתי שיעשה מעשה ופעולה אחת מהפעולות יניע בה כוחו ויוציא לאור פעולתו" כתוב בפירוש שבפעולה הוא רק מניע כוחו ומוציא פעולתו לאור ממש כמו המטוטלת שרק מגלה על ידה לאור עולם את הידיעה הנעלמת מכולם, וכן משמע מהלשון שכותב אחר שמסביר הדוגמאות והכוונה בזה כולו להניע כח המתהווה בו, לא שאותו הפועל בעצמותו יעשה דבר או יורה על דבר. ואפילו את"ל שלא מוכרח לומר כדברינו, אמנם עכ"פ גם לא מוכרח לומר כדברי המתירים, נמצא שפסיקת ההלכה בזה תלוי לפי איך שלומדים פשט ברמב"ם, והמתירים לומדים פשט כאמור בתחילה, והאוסרים מבינים פשט כמבואר כעת, והלא להכריע את זה צריך דעת תורה אמיתית כמו

גדול הדור או אולי רק משיח צדקינו ואיך יכולים רבנים מן השורה חשובים ככל שיהיו להכריע, וכמו שכתוב בראש ונפסק בשו"ע שעל סוגיות חמורות כי יפלא ממך דבר, דבר נעלם ויסודי כ"כ צריך לשאול לגדולי הדור בלבד. ומלבד זאת גם בגמ' רואים שאם אפשר ללמוד אחרת כבר א"א להביא ראייה משם.

2-3. על הטענה שצריך להיות כמו חולי נופל ממש וכו' או שצריך ריכוז חזק מאד מאד וכו', הנה זה היה נכון אם הרמב"ם היה אומר משל ואומר שע"ז הוא מדבר, אמנם כאן רצה הרמב"ם לעשות להיפך, להרחיב הענין שנדע שיש הרבה מיני אופנים שונים וא"א להגדיר כולם בדיוק, לכן הביא דוגמא אחת שזה כמו חולי נופל, ודוגמא שני שהוא צועק משונה וכו', ודוגמא שלישית שהוא מרכז מחשבתו ומתבונן ומזה יכול לומר עתידות וכו' דוגמאות ומשלים אשר כ"א מהם שונה לגמרי בפעולתו מחבירו, ואחרי ככלות הכל מדגיש הרמב"ם ואומר "וכל מי שיעשה אחת מהפעולות וזולתן ממה שילך בדרכן יקרא קוסם" כלומר שלא דוקא דוגמאות אלו, אלא גם זולתן מה שילך בדרכן, אפילו אם שונה מעט ממה שכתב, והלא בין כל המשלים יש מספיק משלים שלא נראה דוקא שצריך ריכוז כ"כ עד שממש יתפשט ויצא מעצמו, או עכ"פ לא מוכרח לומר כך ויתכן מאד ללמוד שאיזה ריכוז בעלמא מספיק, וזה ידוע שבמטוטלת ומח אחד הרי צריך לקבוע מחשבתו באותו אדם שרוצה לטפל בו כדי שיהיה איזה התקשרות במחשבה ומוכרח להיות איזה דרגה של ריכוז, ואינו כמו מי שקובע מסמר בקיר שיכול לחשוב מה שרוצה.

4. מה שטוענים שרק עתידות אסור, יש הרבה פירושים ע"ז בתשובות האוסרים, וראשונה נדגיש מה שכותב הרמב"ם בעצמו ביד החזקה "שיאמר דברים שעתידים להיות ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו הווה או שיאמר שראוי לעשות כן והזהרו מכך" הרי כתוב בפ' שאף אם אינו אומר עתידות רק ראוי לעשות כן והזהרו מזה, למשל אומר לו אכול זה וזה, והזהר מלאכול מאכל פלוני. הרי כתוב בפ'. ועוד דהרמב"ם במורה נבוכים (ח"ב פל"ז) כותב שעיקר ענין הקוסם הוא כח המדמה שלו ובה נעשה קוסם להגיד נסתרות, ולא כתב עתידות. ומאד מסתבר לומר שהראשונים דיברו על הדרך הרגיל שבדר"כ שואלים עתידות, כי עבר לא מעניין, והרמב"ם כותב בפ' שאנשים מתאווים לדעת עתידות, ובפרט שהרמב"ם מדגיש שוב ושוב שהבעיה הוא בעצם ההשתמשות בכח הדמיון לגלות נעלמים, כי בעצם האיסור הספציפי של עתידות הוא האיסור של תמים תהיה. ובשו"ת חיים שנים ישלם (פסקים מר' חיים ויטאל אשר נכתבו ע"י בנו ר' שמואל ויטאל) כתוב בפירוש שהאיסור הוא גם על העבר וגם על העתיד.

< וכאן המקום לציין כי לכאורה גם לדעת הבנין ציון אשר רוצה להתיר דברים אשר אינם מובנים ואינו חושש לכישוף וכו' ובכח זה רוצה להתיר מה שקורים "היפנוט", אין שום ראייה או סברא לומר שבדברים כאלו שקרובים ודומים כ"כ בפעולתם לאיסור קוסם, שגם בזה היה מתיר, וכבר הבאנו לעיל שבדברים כאלה אין לדמות מילתא למילתא, וגם שהבנין ציון כותב בפ' שהוא מסתמך ע"ז שחלק מהמתעסקים בזה אומרים שהוא דבר טבעי, משא"כ בעניינינו שרוב ממציאי השיטה הנכריים וגם חלק מהיהודים אומרים שאין לזה הסבר לגמרי בטבע.

ואולי כאן המקום גם להעתיק לשון החזקוני אשר נראה ממש כאילו כתב דבריו על מציאות המטוטלת בימינו שמתאים מאד לתיאורו, וז"ל עה"פ בפ' שופטים: "וי"מ מודד מקלו באצבעו או בידו, פעם אחת אומר אלך פעם אחת אומר לא אלך ואם בסוף המקל יארע על לא אלך אינו הולך וזהו אוחז במקלו" עכ"ל.

< ד. ובענין הסומכים עצמם להתיר על דברי הרמב"ם שבזמנינו בטלו כוחות הטומאה והכישוף וכו', הנה רובא דרובא מהראשונים ואחרונים חלקו עליו בתוקף, ובראשם הרמב"ן כידוע, והגר"א ביר"ד (סי' קע"ט) כותב דברים חריפים שכולם חלקו עליו וכבר הכו אותו על קדקדו כי הוא נסתר מהרבה

מעשיות בחז"ל, וכותב שהרמב"ם טעה בדבר מפני שנמשך אחר הפילוסופיא וכותב עוד דברים חריפים אשר קשה להעתיק. ובדרכי תשובה כתב שהרמב"ם ידע שהכוחות קיימים אלא עשה עבירה לשמה, כי ידע שברגע שיצא פסק לישראל שהכל שקר ואין בו שום כח ממילא יחלש כח היצר להתעסק בעניינים אלו וכך יוכל להציל יהודים מלהכשל בזה. ושמעתי מאחד מגדולי המקובלים הגה"צ רבי יצחק משה ארלנגר שליט"א כי לפי הרמב"ם נסתרים כל כתבי הרמ"ק שמבאר דרכי פעולות כל כוחות הללו, וכן כל הקבלה מעשית מליאה בשמות ופעולות אשר על ידם משביעים את אותם כוחות הטומאה לשדד הטבע, וידוע לכל המעשה עם הגה"צ רבי דניאל פריש זצ"ל אשר התעסק עם מכשף שחתך בטנם של אנשים והוציא אברים הפנימיים ואח"כ סגר החתך והכל בכח ידיו לבד בלי שום כלי והוא בקדושתו הצליח להכניע אותו מכשף וכו', וכן מעשיות חקוקים בספרים הקדושים למאות ולאלפים שמוכיחים על כוחות הטומאה שנמצאים גם בימינו אנו.

עד כאן סיכמנו מעט, וכמובן שכל הנכתב הוא בקיצור שבקיצורים, כי הרבה קולמוסים נשתברו והרבה מאמרים נכתבו בפלפולים לכאן ולכאן והרבה סברות נאמרו, וגם יש עוד סברות בין להתיר ובין לאסור שלא הזכרנו, אמנם ניסינו לדבר על עיקר הסברות העולים שוב ושוב בכתבי המתירים והאוסרים וכן בפי המתירים, ולדוגמא לא נגענו בענין ע"ז אשר אם כל מקור עניינים אלו מגיע מע"ז (כוחות יין ויאנג אשר הם ב' כוחות ע"ז ויש מטפלים המשתמשים במילים אלו בטיפולי מח אחד, אמנם לא כולם משתמשים בהם) ואם מקורם בע"ז וזהו דרכי עבודתם, יתכן שיש בזה איסור ע"ז אף אם אינו מכוין לע"ז וכופר בע"ז, כיון שזוהי דרכי עבודתם כמו פוער עצמו לפעור כדי לבזותו, ועוד ועוד.

היוצא לנו למעשה (לפי קטנות דעתינו): שבעצם כל מחלוקת המתירים עם האוסרים תלוי איך מבין השכל שלך את המציאות של הדברים, כי לדוגמא אפי' אם ישבו חמישים רבנים מול הפרופסור המומחה שיסביר בדיוק רב לפרטי פרטים איך שעובד מטוטלת ואנרגיה וכו', חלק יבינו בדעתם שזה פשוט וטבעי, וחלק לא יוכלו להבין בשו"א שזה כ"כ פשוט וטבעי, ואף מי שיבין את הענין בשכלו ויסבור שהוא אכן ענין טבעי, עדיין יהיה תלוי איך לומדים פשט ברמב"ם ובראשונים באיסור קוסם, כי יש צד גדול לומר שאפילו אם זה טבעי מ"מ עדיין שייך בזה איסור קוסם, ונראה שזה נכנס בגדר כשם שאין פרצופיהם שווים כך אין דיעותיהן שוות, וצריך בזה דעת תורה אמיתית על כל המשתמע מכך מה שמבואר בספרים קדמונים מה שנקרא דעת תורה של תורה לשמה עם כל הנאמר במשנה אבות, ועכ"פ צריך עבור זה גדול הדור ממש ולא כל רב או אברך שבירר הנושא כבר יכול לפסוק בשעה שעיקר הפסק תלוי בהבנת דעת האדם. ומכאן עד ללכת לפסוק הלכות עפ"י הבנת שכלינו בחמורות שבחמורות כאלו, בדבר שהרבה מן האמונות והסברות שאומרים בזה הם תיאוריות בלתי ניתנים להוכחה כלל.

ואכן למעשה שורר בענין בלבול מוחלט, וכל מי שפוקח עיניו רואה כמה ספיקות וחששות יש בזה, וכמעט שלא נמצא סוגיא אשר כמעט כל מתיר מציין סיבה שונה וסברא אחרת להתירו, כל אחד מתיר מטעם אחר, וזאת מלבד האמור שבעצם כל צדדי האיסור והיתר תלויים בהבנת שכלו של כ"א, ומהבנת השכל לבד א"א לפסוק הלכות ובודאי שמדי ספק לא יצאנו.

ויש להעתיק קטע קצר מהרמ"ק בספרו אור יקר על הזוהר (כרך י"ז בסוף דרוש המלאכים דרישה ז' חקירה ו') אחר שמברר מיני פעולות ורפואות טבעיים לכאן' ופעולות בכח כוכבים ומזלות והמסתעף, ומסיים בזה הלשון: ולפ"ז הראוי לאדם להדבק בקונו ולעבדו בלב שלם וכו', ואל היותר יבטח בבורא ששאר כל הדברים ימשך מהם נזק, ומה גם בזמנינו זה שאין כח בשכל האדם לדעת איזו פעולה אסורה ואיזו מותרת, ואפילו במותרת יש סכנה אם ידע לפעול אם לא ידע, אם יעלה טובה או רעה, כאשר ראינו רבים חשבו שנדבקו בעת החיים והם שקועים בעץ הדעת טוב ורע ולא בצד הטוב שבו,

ולמה לא יקר נפש האדם כגופו, כי כמו שיברח מן הדברים הגשמיים המסופקים לו אם ממיתים אם מחיים, ג"כ כמו כן ירחיק עצמו מן הדברים המזיקים הנפש ולא ידבק בדברים אלו וכו' ויראת ה' תוסיף חיים וצדיק מושל ביראת אלקים כדפירשו רז"ל, עכלה"ק.

והנה אם בזמן הרמ"ק דור דיעה עת אשר צדיקי ארץ קדושי עולם הרמ"ק והאריז"ל ותלמידיהם הקדושים אשר היו בקיאים בכל הכוחות למיניהם היו חיים בעולם ובכל זאת סבר הרמ"ק שבזמנו אין בכח שכל האדם לדעת איזו פעולה מותרת או אסורה, מה נענה אנן בדורינו עת אשר נתקטנו המוחין וכמעט אין דעת באיש, בפרט לא בעניינים נעלמים כאלו... וגם בזמן הרמ"ק היו יכולים להשתמש בכל החכמות הללו לרפאות יהודים שמתייסרים כמו שיש טוענים היום שמוכרחים להתיר כיון שיש בכח רפואות אלו להקל על כ"כ הרבה יהודים שסובלים כל מיני צער ה"י.

השקפה:

ולסיום אחר חלק ההלכה, רק נציין גרגיר קטן מחלק ההשקפה של התורה אשר אף אם היינו מתירים מכח ההלכה מ"מ עדיין הפסוק בפרשת משפטים עומד וצווח: "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך, נביא מקרבך מאחיד כמני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעו". מבואר בפסוק בפי' שלגוים נתן ה' חכמות הטבע של קוסם מעונן ומנחש ודורש אל המתים וכו' כדי לדעת בהם כל מה שנעלם מהם, אמנם לישראל נתן ה' מענה אחר במקום כל הקסמים והמנחשים וכו', והם הנביאים, ואת כל מה שידעו הגוים מהקוסמים וכו', היינו כל הדברים הנעלמים מהם, כ"ז נדע אנו מהנביאים, וכמו שידוע שכאשר היה יהודי חולה היה פונה אל הנביא אשר גילה את אזנו במה חטא ובמה יתרפא. נמצא שכל דבר אשר היה הדרך לשאול אצל הנביא אסור לשאול ולברר עם חכמות הטבע שניתנו לגויים.

ובספה"ק שפת אמת (שופטים תרנ"ב) כתב וז"ל: כי הנהגת הטבע הוא רק לאומות וכו' אבל בני שהם למעלה מתחת השמים הנהגה שלהם עפ"י תורה וכו' ואנחנו היום שאין לנו נביאים צריכים להתחזק באמונה זו שלא לסור אחר חכמת הטבע ובזה נוכל לתקן מה שחטאנו בעוד שהיה לנו נביאים ומ"מ עזבנו דברי הנביא ונמשכנו אחר חכמות חיצוניות ולכן צריכין עתה לשוב בתשובה אפי' בחסרון הנבואה לקיים בנו עם עני ודל אעפ"כ וחסו בשם ה', וכתוב טוב לחסות בה' מלבטוח באדם ובנדיבים, והוא הנסיון בזמן הזה, עכלה"ק. ומתוך דבריו נראה שאינו מדבר מאיסורי תורה של קוסם ומנחש ממש, רק על חכמת הטבע, שלא נפנה בזמנינו לשאול אצל חכמת הטבע את כל מה שהיינו שואלים בעבר אצל הנביא, וכיון שהיינו שואלים על החליים והדאגות את הנביאים (ובדורות האחרונים את הצדיקים בעלי רוח"ק) אין לנו לשאול בזמנינו את חכמת הטבע, והוא הנסיון בזמן הזה. (ואין הכוונה שלא לדרוש ברופאים, כי הרופאים אינם מגלים נעלמים רק יודעים לראות ולבחון בראיה חושית מה שאדם מן השורה שלא למד אינו יכול לראות).

ואסיים בפרפרת קצרה אשר שמעתי מפי הגה"צ רבי יצחק משה ארלנר שליט"א, כי ידוע מספרים הקדושים ומפי צדיקים רבים אשר גילו כי לעת ערב בימי עקבתא דמשיחא יהיו נסיונות דקים מאד באמונה וברוחניות, וככל שתתקרב עת בא משיח צדקיניו יהיה הבירור בין הטוב להרע בדקות יותר עד שיבא מצב שיהיה קשה מאד להבחין בין טוב לרע, וכמו בנסיון של אברהם אבינו בעקידה גילו חז"ל את טענות השטן אשר עמדו בדרכו להר המוריה, טענות נכונות המתקבלות על הדעת שהקב"ה הבטיחו כי ביצחק יקרא לך זרע וכו' והיה הנסיון בדקות מאד, כמו"כ בימינו רואים בחוש בענין זה של הבדל בין כח הקדשוה לכוחות הטומאה, קוסם כישוף ומנחש וכו', בין כוחות נעלמים לבין מה שקיבלנו מאבותינו מימיה, ושורר בלבול רב בין הרבנים ואצל כל כלל ישראל איך בדיוק פועל והאם מותר או אסור, כדי לברר בדקי דקות מי לה' אלי או מי ח"ו... כי אילו היה מדובר על דבר שכל הרבנים אסרו, אז לא היה זה נסיון דק כ"כ, כי מי שאינו שומע בקול התורה ברור שהוא חוטא, אמנם הבירור הדק הוא כאשר לשטן יש טענות וסברות ישרות מאד ואין פסק ברור, שם תתברר האמת...

ואסיים בתפילה שה' יאיר עינינו ויכוין אותנו בדרך הנכונה לעשות רצונו.